

„EU ismeretek 2.”

**„Az európai gazdasági és politikai
integráció fő céljai, az EU rövid története.
Az EU intézmény- és döntéshozatali
rendszere, költségvetése”**

2016. szeptember 9.

**Dr.- habil. Lindenbach Ágnes
egyetemi tanár, PTE MIK**

1.

**Európai integráció létrejötte:
okok, felismerések, folyamatok**

Az európai integráció alapvicce

Az európai integráció alapvicce: a mennyország az, ahol az angolok a rendőrök, a franciák a szakácsok, a németek a technikusok, az olaszok a szeretők és az egészet a svájciak szervezik.

A pokol, ahol a németek a rendőrök, az angolok a szakácsok, a franciák a technikusok, a svájciak a szeretők és az egészet az olaszok szervezik.

Az európai integráció létrejötte 1.

Az integráció magasabb rendű összegezést jelent – nem mechanikus, egyszerű összeadás.

A gazdaság területén beszélhetünk mikro és makro integrációról.

***Mikrointegráció:* vállalati szférában történik (a mikro-gazdaságban – vállalatok, vállalkozások, pénzüzetek növekedése/fejlődése centralizációs folyamatokhoz vezet).**

***Makrointegráció:* szuverén nemzetállamok közötti, kormányok által kötött szerződésen alapuló hosszútávú, bonyolult együttműködési rendszer.**

Jól működő gazdasági integráció alapja a mikro-integráció (alulról történő építkezés, a „felülről” vezérelt blokkok nem hatékonyak (KGST)).

Az európai integráció létrejötte 2.

A sikeres integráció alapfeltételei:

- fejlett piacgazdaságú ipari államok alkossanak blokkot,
- az együttműködő gazdaságok között ne legyen nagy fejlettségi különbség.

Az integráció alapkérdése: a *mélyülés* (vertikális fejlődés) és a *bővülés* (horizontális fejlődés).

Az integráció bonyolult, ellentmondásos történelmi folyamat, melyben érdekütközések vannak.

Az integrációnak *gazdasági* és *politikai* okai vannak.

Az *Európai Gazdasági Közösség* (EGK) 1958-ban kezdte meg a működését, jogi alapja az 1957. március 25-én aláírt *Római Szerződés*.

Az integráció gazdasági okai 1.

Az integrációs sokdimenziós folyamat – nem lehet csupán egy oka.

A gazdasági integrációnak elsősorban *gazdasági* okai vannak, de a gazdaság nincs politika nélkül.

Sikeres gazdasági integráció azonos / hasonló társadalmi-politikai rendszerű országok között jöhet létre – demokráciában élő, magántulajdonon alapuló piacgazdaság csak hasonlókkal integrálódhat sikeresen.

A gazdasági okok középpontjában a *társadalmi munkamegosztás* – specializációs és kooperáció – *nemzetközivé válása* áll.

Az integráció gazdasági okai 2.

A társadalmi munkamegosztás szorosan összefügg a *szérianagyaság* bővülésével.

Specializáció alakul ki, ez *kooperációt* igényel; a termelési folyamatok (és a pénzügyi folyamatok!) nem állnak meg az országhatároknál.

A gazdasági integráció egyre mélyebbé válik, feladata az *akadályoktól mentes, egységes piac* létrehozása.

2016. szeptember 9.

7

Az integráció politikai okai: történelmi helyzet

A II. világháború után Európa romokban hevert, nem maradt igazi nagyhatalom.

Ellentétek az európai országok között: Franciaország nem mond le a hegemon szerepéről, Németország ezt nem fogadja el, Anglia pozíciót veszített.

Két Európán kívüli hatalom döntött Európa jövőjéről: az *USA* és a *Szovjetunió*; nagyon eltérő politikai és gazdasági berendezkedéssel:

<i>USA</i>	<i>Szovjetunió</i>
<ul style="list-style-type: none">o piacgazdaságo érdekelt a világkereskedelemben: Nyugat-Európa a fő partnereo szabad választások híve	<ul style="list-style-type: none">o tervgazdaságo zárt, önellátó rendszero egypártrendszero „baráti” országokat akar maga körül (háború után országok felszabadítás/megszállása)

2016. szeptember 9.

8

Integrációs folyamatok hátttere/kezdetete 1.

1947. június: Marshall amerikai külügyminiszter:

- o Európa még mindig romokban hever, lassú az újjáépítés → ez politikailag veszélyes,
- o külső segítség kell: Európai Újjáépítési Program (ERP),
- o minden szabad ország számára nyitva áll.

1948. április: Európai Gazdasági Együttműködési Szervezet (OEEC) a segély koordinálására, 16 ország + a nyugati német megszállási övezetek részvételével (OEEC → 1960-tól OECD).

Integrációs folyamatok hátttere/kezdetete 2.

Az 1948. április és 1952. június közötti időszak alatt a tervben résztvevő 17 európai ország összesen 14 milliárd dollár segélyt kapott. A 14 milliárd dollár mai áron számolva kb. 600 milliárd USD-nek felel meg.

Az OEEC az első európai együttműködési szervezet – de ez még kívülről jött kezdeményezés.

Közép- és Kelet-Európa kimaradt szovjet nyomásra; „kárptólásul”:

1949. január: Kölcsönös Gazdasági Segítség Tanácsa (KGST), mely mesterséges integráció, államközi árucseremegállapodások alapján.

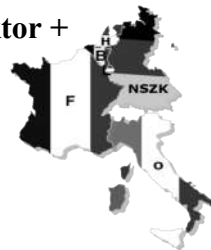
Európa végképp kettészakadt, az integráció csak nyugat-európai folyamat 1989/90-ig.

Európai integrációs kezdeményezés: Monetánúnió

Robert Schuman (francia külügyminiszter) elképzelése, kidolgozója *Jean Monnet* (neofunkcionalista integrációelméleti irányzat), hivatalosan a „*Schuman-terv*”:

- o kölcsönös érdekek mentén kell elindulnia az együttműködésnek,
- o „spill over” hatás,
- o cél a francia-német együttműködés elindítása (vasérc a franciáknál, szén a németeknél → kölcsönös érdek a Ruhr és a Saar vidék összekapcsolása),
- o miért a nehézipar? (legjelentősebb szektor + hadiipar ellenőrzése),

1951. Európai Szén- és Acélközösség: 6 ország részvételével (50 évre kötötték, 2002 nyarán hatályát veszítette).

2016. szeptember 9.

11

Európai integráció folytatása: EGK, Euratom

Az újjáépítés véget ért (Marshall-segély jelentős szerepe).

Cél: egy minden szektorra kiterjedő gazdasági együttműködés kialakítása, a résztvevő országok versenyképességének javítása.

Felismerés: az egyes nemzetgazdaságok túl kicsik

Eredmény: 1957. március 25.: *Római Szerződés az Európai Gazdasági Közösség (EGK) létrehozásáról*, valamint az *Európai Atomenergia Közösség (EURATOM) megalapításáról*.

A „*Hatok*” – Franciaország, Németország, Olaszország, Belgium, Hollandia, Luxemburg.

2016. szeptember 9.

12

A Római Szerződés: „keretszerződés”

Keretszerződés:

- o célok, elvek lefektetése (közös politikák meghatározása),
- o intézményrendszer felállítása.

Az EGK eredeti célja a gazdasági integráció megvalósítása, a *négy szabadság elvének* biztosítása, egy közös piac megteremtése:

- o *négy szabadság: áruk, szolgáltatások, tőke, munkaerő* (személyek) *szabad áramlása*, illetve mozgása a tagországok között,
- o közös piac elérése fokozatosan: első fázis a vámunió létrehozása.

Az integráció kialakulásának konklúziói

Az európai együttműködés adott történelmi helyzetben indult el, amikor az *egységes fellépés* fontos volt a bipoláris világ kialakulása miatt.

Már a kezdetektől *gazdasági megfontolások* (világgazdasági versenyben való helytállás) is szóltak az integráció szükségessége mellett.

Az európai integráció fő célja a *Római Szerződés* aláírásától kezdve a *négy szabadság elvének* megvalósítása.

A kitűzött célok elérése érdekében az uniós szint és a tagországok közötti hatáskör-megosztás meghatározásával *közös politikák* jöttek létre.

2. Az EU története, a bővítés folyamata

2016. szeptember 9.

15

Az EU története 1. – 1945-1959

1950. május 9-én német származású francia külügyminiszter, *Robert Schuman* bemutatta előterjesztését az egyesült Európáról, amit *Schuman-deklarációként* ismerünk. Ezt tekintjük a mai Európai Unió kezdetének.

1951-ben az EU előfutárát, az *Európai Szén- és Acélközösséget* alapították meg a Benelux államok (Belgium, Hollandia, Luxemburg), az NSZK, Franciaország és Olaszország.

1958-ban a hat ESZAK-tagállam létrehozta az *Európai Gazdasági Közösséget*, a későbbi *Európai Közösséget*.

2016. szeptember 9.

16

Az EU alapító atyái

Az alábbi, politikusok vezényletével jött létre annak az Európai Uniónak az elődje, amelyben ma élünk. A különböző háttérrel rendelkező alapító atyák szeme előtt közös eszménykép lebegett: egy békés, egységes és virágzó Európa eszményképe. Az alapító atyákkal együtt mások is fáradhatatlanul munkálkodtak az európai projekt megvalósításáért, így az alapító atyák listája ezért nem teljes.

Konrad Adenauer

Joseph Bech

Johan Beyen

Winston Churchill

Alcide De Gasperi

Walter Hallstein

Sicco Mansholt

Jean Monnet

Robert Schuman

Paul-Henri Spaak

Altiero Spinelli

Az EU története 2. – 1960-1969

A 60-as években a gazdasági növekedés töretlen, amit az is elősegít, hogy az *EU-országok között folyó kereskedelemben megszűnnek a vámok.*

A tagállamok megegyeznek az *élelmiszer-termelés közös szabályozásában is, ezzel sikerül leküzdeniük az élelmiszerhiányt; hamarosan már az élelmiszer-felesleg okoz fejtörést.*

1968 májusát a *párizsi diáktüntetések* teszik emlékezetessé; számos társadalmi és magatartásbeli változás forr össze „a 68-as nemzedék” nevével.

Az EU története 3. – 1970-1979

1973. jan. 1-jén *Dánia, Írország és Nagy-Britannia* csatlakozik az Európai Unióhoz, és ezzel kilencre nő a tagállamok száma.

Az 1973. októberi rövid, ám véres arab-izraeli háború eredményeként energiaválság és gazdasági nehézségek köszöntenek be Európában.

Véget érnek az utolsó jobboldali diktatúrák Európában: 1974-ben Portugáliában megbukik a Salazar-rezsim, a következő évben Spanyolországban meghal Franco tábornok.

Az EU regionális politikája keretében megkezdik a munkahelyteremtést és az infrastruktúrafejlesztést célzó átutalások folyósítását Európa elmaradottabb területei számára.

Növekszik az Európai Parlament uniós ügyekben gyakorolt befolyása, és 1979-ben Európa polgárai első ízben választhatják meg közvetlenül európai parlamenti képviselőiket.

Az EU története 4. – 1980-1989

A gdanski hajógyárban 1980 nyarán lezajlott sztrájk nyomán Európa, sőt az egész világ megismerkedik a lengyel Szolidaritás szakszervezet és vezetője, Lech Walesa nevével.

1981-ben *Görögország*, majd öt évvel később *Spanyolország és Portugália* is belép az Unióba.

1986-ban aláírják az *Egységes Európai Okmányt*, mely lefekteti az alapját annak a nagyszabású, hatéves programnak, amelynek célja, hogy az európai integráció problémáit az uniós országok közötti kereskedelmi forgalom szabad áramlásának biztosításával, azaz az „egységes piac” létrehozásával oldja meg.

Sorsdöntő politikai átalakulások közepette 1989. november 9-én *leomlik a berlini fal*, 28 év után újra megnyílik a Kelet- és Nyugat-Németországot elválasztó határ, a két ország hamarosan újraegyesül.

Az EU története 5. – 1990-1999

1993-ra megvalósul az egységes piac és a négy szabadság: az áruk, a szolgáltatások, a személyek és a tőke szabad áramlása.

A kilencvenes években két újabb szerződés születik: 1993-ban az Európai Unióról szóló *Maastrichti Szerződés*, 1999-ben pedig az *Amszterdami Szerződés*.

A közös európai problémák sorában megjelenik a *környezetvédelem* ügye, és felmerül, miként valósítható meg az együttes cselekvés a biztonság és védelem területén.

1995-ben csatlakozik *Ausztria, Finnország és Svédország*. Egy kis luxemburgi település, Schengen adja a nevét annak a megállapodásnak, amelynek eredményeként fokozatosan *megszűnik az útlevél-ellenőrzés az országok közötti személyforgalomban*.

A mobil-telefonok és az internet térhódítása megkönnyíti a kommunikációt.

Az EU története 6. – 2000-2009

2000 és 2009 között egyre több ország vezeti be az *eurót*.

2001. szeptember 11-én eltérített repülőgépek csapódnak New York-i és washingtoni épületekbe. Erre válaszul indul meg az ún. terrorizmus elleni háború. Az EU országai sokkal szorosabbra fűzik együttműködésüket a bűnüldözés javítása érdekében.

2004-ben *tíz ország* (M.o. is), 2007-ben pedig újabb két ország: *Bulgária és Románia* csatlakozik az EU-hoz, ezzel Európa politikai megosztottsága végérvényesen a múlté.

2008 szeptemberében súlyos, világméretű pénzügyi válság bontakozik ki. Az összes uniós tagállam megerősíti a *Lisszaboni Szerződést*, amely 2009-ben hatályba is lép. A szerződés modernizálja az uniós intézményeket és hatékonyabb munkamódszerekről rendelkezik.

Az EU története 7. – 2010-

A globális gazdasági válság kemény csapást mér Európára. Az EU számos országnak segítséget nyújt. Létrejön a bankunió, amely az európai bankrendszer biztonságát és megbízhatóságát hivatott javítani.

2012 decemberében az Európai Unió nyeri el a *Nobel-békedíjat*.

2013-ban *Horvátország uniós csatlakozásával* 28-ra bővül az EU tagjainak száma.

Az éghajlatváltozás elleni küzdelem továbbra is fontos feladata az EU-nak, s a politikai vezetők egyetértenek abban, hogy csökkenteni kell a káros kibocsátásokat.

A 2014-es európai parlamenti választásokat követően az intézményben megnő az euroszeptikusok száma.

A Közel-Keleten, illetve a világ számos más országában és régiójában elhatalmasodik a vallási fanatizmus, ami feszültségekhez és háborúkhoz vezet. Rengetegen hagyják el otthonukat és keresnek menedéket Európában.

2016. szeptember 9.

23

Az EU bővítése 1.

1951: *Európai Szén- és Acélközösség*: Belgium, Hollandia, Luxemburg, NSZK, Franciaország és Olaszország

1973: *Dánia, Írország és az Egyesült Királyság* csatlakozott (első bővítés).

1981: *Görögország* csatlakozott (második bővítés).

1986: *Spanyolország és Portugália* csatlakozott (harmadik bővítés).

1990: *Németország* újraegyesült, ezzel a volt NDK területe és lakossága is uniós taggá vált.

1995: *Ausztria, Finnország és Svédország* csatlakozott (negyedik bővítés).

2004: *Ciprus, Csehország, Észtország, Lengyelország, Lettország, Litvánia, Magyarország, Málta, Szlovákia és Szlovénia* csatlakozott (ötödik bővítés, első rész).

2007: *Bulgária és Románia* (ötödik bővítés, második rész).

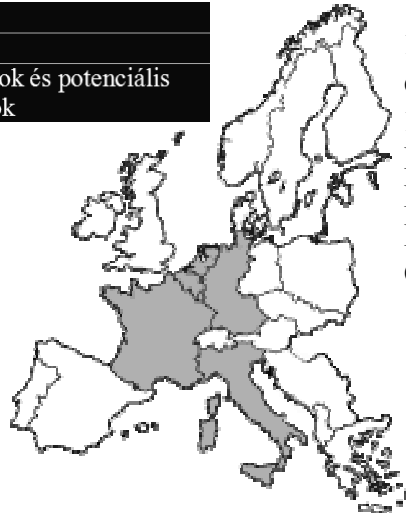
2013: *Horvátország*.

2016. szeptember 9.

24

Az EU bővítése 2.

■	Tagállamok
■	Új tagállam
■	Tagjelölt országok és potenciális tagjelölt országok

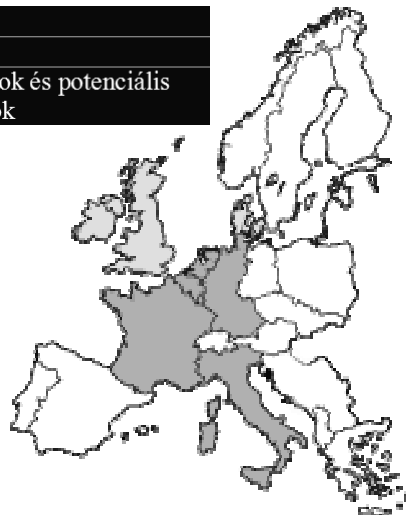
1951 (Európai Szén-
és Acélközösség),
1958 (EKG):
Belgium, Hollandia,
Luxemburg, NSZK,
Franciaország,
Olaszország

2016. szeptember 9.

25

Az EU bővítése 3.

■	Tagállamok
■	Új tagállam
■	Tagjelölt országok és potenciális tagjelölt országok

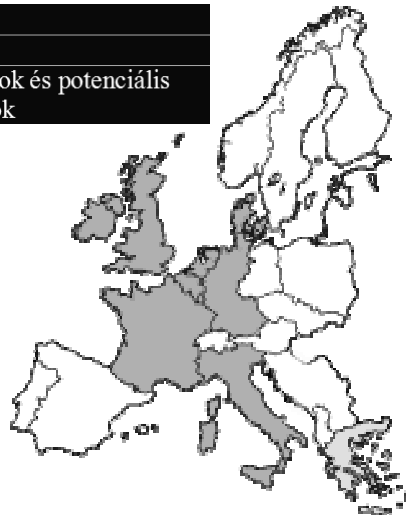
1973: Dánia,
Írország,
Egyesült
Királyság

2016. szeptember 9.

26

Az EU bővítése 4.

■	Tagállamok
■	Új tagállam
■	Tagjelölt országok és potenciális tagjelölt országok

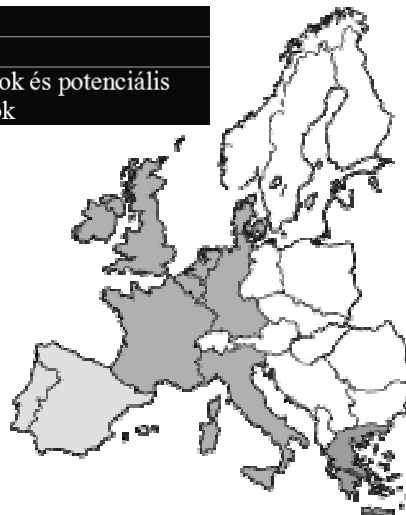
1981:
Görögország

2016. szeptember 9.

27

Az EU bővítése 5.

■	Tagállamok
■	Új tagállam
■	Tagjelölt országok és potenciális tagjelölt országok

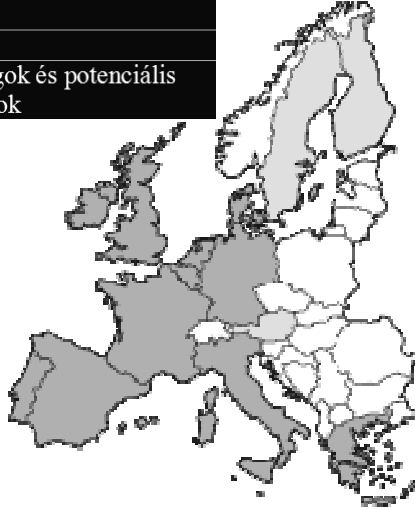
1986:
**Spanyolország,
Portugália**

2016. szeptember 9.

28

Az EU bővítése 6.

■	Tagállamok
■	Új tagállam
■	Tagjelölt országok és potenciális tagjelölt országok

(1990 NDK)

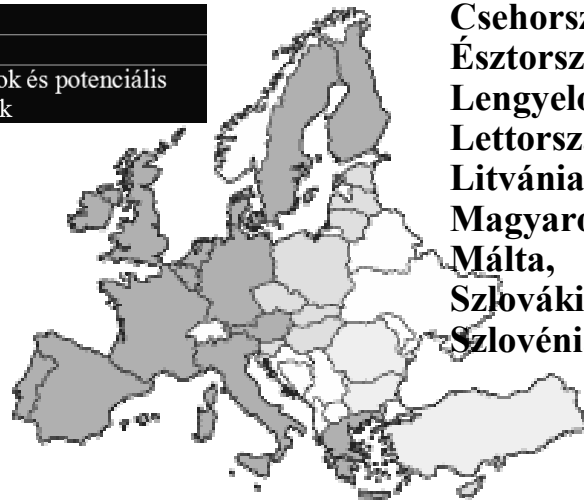
**1995: Ausztria,
Finnország,
Svédország**

2016. szeptember 9.

29

Az EU bővítése 7.

■	Tagállamok
■	Új tagállam
■	Tagjelölt országok és potenciális tagjelölt országok

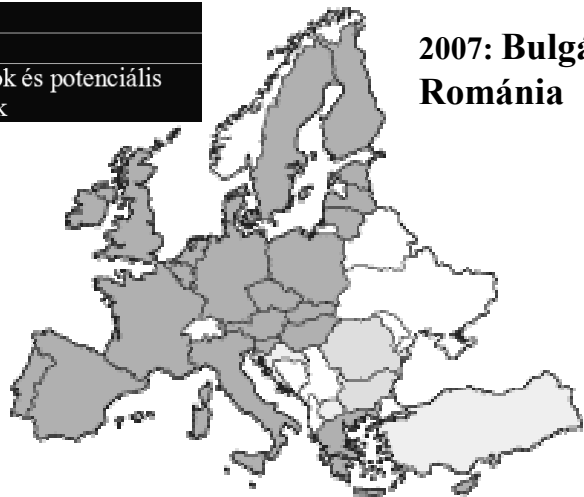
**2004: Ciprus,
Csehország,
Észtország,
Lengyelország,
Lettország,
Litvánia,
Magyarország,
Málta,
Szlovákia,
Szlovénia**

2016. szeptember 9.

30

Az EU bővítése 8.

■	Tagállamok
■	Új tagállam
■	Tagjelölt országok és potenciális tagjelölt országok

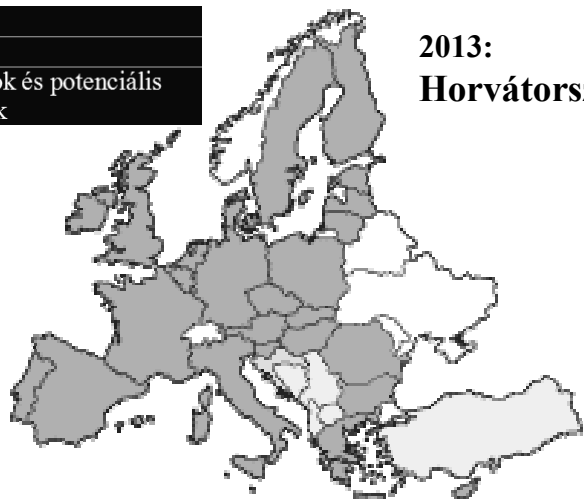
2007: Bulgária,
Románia

2016. szeptember 9.

31

Az EU bővítése 9.

■	Tagállamok
■	Új tagállam
■	Tagjelölt országok és potenciális tagjelölt országok

2013:
Horvátország

2016. szeptember 9.

32

Az EU bővítése 10.

Jelenlegi tagjelölt országok:

Törökország az Európai Unió hivatalos tagjelöltje, bár csatlakozásának időpontjára nincs konkrét becslés. Számos jelenlegi tagországban jelentős ellenállás van Törökország tagságával szemben.

Macedónia az Európai Unió hivatalos tagjelöltje 2005. december 17. óta, azonban a csatlakozási tárgyalások elindítását a Görögországgal való rendezetlen viszonya (elsősorban a Macedónia neve miatti vita) okán az utóbbi ország blokkolja, amihez 2012 decemberében Bulgária is csatlakozott.

Az izlandi parlament 2009. július 16-án döntött szűk többséggel a csatlakozási kérelem benyújtásáról, amelyre július 23-án került sor. A csatlakozás támogatottsága azonban alábbhagyott, a közvélemény 60%-a ellenzi a belépést. 2013 júniusában az új izlandi kormány felfüggesztette a csatlakozási tárgyalásokat.

Montenegró 2010. december 17-én vált tagjelöltté.

3.

Magyarország útja az EU-ba

Mo. EU-csatlakozásának folyamata 1.

1988. szeptember: kereskedelmi és együttműködési megállapodás kötött Mo. és az EK, ami az első átfogó megállapodás volt.

1989. július: döntés a PHARE-program elindításáról; cél a 2 reformország, Lengyelország és Magyarország szerkezetváltásának támogatása; később a közép-kelet-európai régió más országaira is kiterjesztették.

1989/90 fordulója: politikai rendszerváltozás egész Közép- és Kelet-Európában.

1991. december: társulási megállapodás megkötése (Európai Megállapodás) hazánkkal (Lengyelországgal és Csehországgal is).

1994: Európai Megállapodás életbelépése (Parlament ratifikációja, Európai Parlament jóváhagyása és a 12 tagállam jóváhagyása).

Mo. EU-csatlakozásának folyamata 2.

1998.: tagfelvételi eljárás kezdete (5+1 ország): Mo., Szlovákia, Lengyel., Cseho., Észt. (Ciprus: régebben kezdődtek a tárgyalások)

1. szakasz: átvilágítás szakasza: technikai fázis, célja a jelölt ország alkalmasságának felmérése,

2. szakasz: tényleges csatlakozási tárgyalások (félévente kormányközi tárgyalások),

2000. február: csatlakozási tárgyalások kezdete a második 5+1 országgal.

2002. december: koppenhágai csúcs (a csatlakozási tárgyalások végleges lezárása 10 országgal).

2003. április 12.: Európai Unió népszavazás Mo.-on, a szavazópolgárok 83,8 %-a igen választ adott.

2003. április 16.: Athénban a magyar kormányfő aláírta a csatlakozási szerződést.

2004. május 1-jén Mo. hivatalosan belépett az Európai Unióba.

Csatlakozási kritériumok

Az 1993. évi Koppenhágában megtartott EU-csúcstalálkozón a tagságra pályázók számára öt csatlakozási feltételt fogalmaztak meg:

A tagjelölt országban szilárduljon meg a *demokrácia*, a jogállamiság, és jöjjön létre az emberi és kisebbségi jogokat garantáló intézményrendszer.

Épüljön ki a működőképes *piacgazdaság*, valamint alakuljon ki megfelelő versenyképesség az Unión belüli piaci erőket figyelembe véve.

Váljanak alkalmassá a tagjelöltek az egyre szélesedő „*acquis communautaire*” (*közösségi joganyag*) befogadására.

Legyenek képesek vállalni a tagsággal járó további *kötelezettségeket*, különös tekintettel a politikai, a gazdasági és a monetáris unió célkitűzéseire.

Az Unió legyen képes az *új tagok felvételére* az európai integráció fejlődési ütemének fenntartása mellett.

4. Az Európai Unió intézményrendszere

Az Európai Unió felépítése és működése – az EU intézményei 1.

Az Európai Unió intézményrendszere *egyedülálló képződmény* a nemzetközi jogban. Nem hasonlítható sem a hagyományos nemzetközi szervezetekhez, sem az államokhoz.

Az Európai Unió működésében a kormányközi és nemzetek feletti (*szupranacionális*) jegyek keverednek, és sajátos ötvözetet hoznak létre.

Az EU egyrészt *nem tekinthető egyszerű kormányközi szervezetnek*, mivel önálló hatáskörökkel, saját jogi személyiséggel és az uniós intézmények által alkotott jogi normákkal rendelkezik; másrészt *mégsem nemzetek feletti föderáció*, amelyben a nemzeti kormányok és a parlamentek központi szövetségi intézményeknek lennének alárendelve.

Az Európai Unió felépítése és működése – az EU intézményei 2.

Az Európai Unió döntéshozatali és működési mechanizmusait alapvetően négy fő intézmény biztosítja:

Európai Parlament

Európai Bizottság

Tanács

Európai Unió Bírósága

A maastrichti szerződés ezen négy intézmény mellé az EU pénzügyeit ellenőrző *Számvevőszéket* is a Közösség intézményi rangjára emelte, a lisszaboni szerződés pedig önálló intézményként jelölte meg az állam- és kormányfők találkozóját, az *Európai Tanácsot*, valamint az *Európai Központi Bankot*.

Az EU intézményei: Európai Parlament 1.

Az Európai Parlament (European Parliament – EP) az Unió állampolgárai által közvetlenül választott képviselőtestület, amelynek fő feladata, hogy a tagállami érdekeket megjelenítő Tanács és az uniós érdekeket megtestesítő Bizottság mellett az *Unió állampolgárainak érdekeit képviselje az uniós döntéshozatalban.*

A Parlamentet az évek során a tagállamok egyre több hatáskörrel ruházták fel, ma már a *Tanáccsal nagyrészt egyenjogú társdöntéshozó, társjogalkotó szerv.* A Tanáccsal közösen fogadja el az EU költségvetését is. A Parlament hagyja jóvá az Európai Bizottság kinevezését is, és felügyeli a testület munkáját.

Az EU intézményei: Európai Parlament 2.

Az első választásokra 1979-ben került sor, és azóta az Európai Parlament képviselőit közvetlenül a *tagállamok állampolgárai választják* ötéves időszakra (az EP a világ egyetlen közvetlenül választott nemzetközi parlamenti testülete). *Összesen 751 európai parlamenti képviselő van, a magyar EP-képviselők száma 21.*

Az EP-választások *hasonlóak a nemzeti parlamenti választásokhoz,* azokon általában ugyanazok a politikai erők versengenek. A fő különbség az, hogy a bekerülő nemzeti pártok képviselői az EP-ben a többi tagállam hasonló értékeket valló pártjaival európai szintű politikai csoportokba tömörülnek (ezekből valódi európai pártok jöttek létre).

Ma már gyakran nem is a nemzeti, hanem a politikai hovatartozás határozza meg, hogy a képviselők milyen álláspontot foglalnak el a különböző kérdésekben. A nemzethez való tartozás fontossága ugyanakkor hangsúlyozottan megnyilvánul abban, hogy a képviselők az EU bármely hivatalos nyelvén felszólalhatnak.

Az EU intézményei: Európai Parlament 3.

Az EP két és félévente (a parlamenti ciklus elején és közepén) tagjai közül titkos szavazással, a képviselők abszolút többségével választja meg *elnökét és 14 alelnököt* (nem nemzeti alapon, hanem a politikai csoportok jelölései alapján választják).

Az EP-ben a mindennapi munka két vezető testület döntései alapján zajlik: az ún. *Elnökök Konferenciája* (Conference of Presidents), valamint az ún. *Büro* (Bureau) határozzák meg a működés kereteit, szervezik a Parlament feladatait.

Az EP-ben is a kérdések alapos megvitatása, előzetes és részletes kidolgozása a *szakbizottságokban* folyik (jelenleg 20 bizottság és két albizottság működik).

Az EP hivatalos *székhelye Strasbourg*, ugyanakkor a Parlament munkájában fontos szereppel bír Brüsszel és Luxembourg is (háromközpontú intézmény).

Az EU intézményei: Európai Bizottság 1.

Az Európai Bizottság (European Commission) az EU mindennapi munkáját végző *döntés-előkészítő, javaslattevő szerve*, amely bizonyos esetekben ellenőrző, képviseleti, jogalkotó és végrehajtó feladatokat is ellát.

A Bizottság *kormányyszerűen működő intézmény*, élén egy politikai testület áll (ún. „*biztosok kollégiuma*”), akik alá szakterületenként tagolt, közel 30 000 fős hivatali apparátus tartozik.

A Bizottság *nem az EU kormánya*, mert döntéshozó és végrehajtó feladatokkal csak korlátozottan rendelkezik.

A Bizottság *székhelye Brüsszel*, itt tevékenykedik a hivatali apparátus nagy része is, de jelentős számú hivatalnok dolgozik Luxembourgban és számos más, Unión belüli és kívüli helyszínen is.

Az EU intézményei: Európai Bizottság 2.

A Bizottságnak tagjai az ún. *biztosok*, őket a tagállamok jelölik, mandátumuk öt évre szól. A biztosok listáját a Tanács fogadja el.

A Bizottság hivatali struktúrája a biztosok alá tartozó *főigazgatóságok* (Directorate General - DG), illetve az azokhoz hasonló *szolgálatok* (service), *hivatalok* (office) körül rendeződik. A főigazgatóságok, illetve a többi hivatali egység igazgatóságokra, az igazgatóságok osztályokra tagozódnak.

A Bizottságra különböző feladatokat ruháztak, melynek következtében ez az intézmény *egyszerre tölt be javaslattevő, döntés-előkészítő, koordinatív, végrehajtó, igazgatási, döntéshozó, ellenőrző és képviselési funkciókat*.

A Bizottságnak mint az EU kezdeményező és javaslattevő szervének kiemelkedő szerepe van a döntéshozatalban.

Az EU intézményei: Tanács 1.

A Tanács (gyakran alkalmazott informális elnevezés: az Európai Unió Tanácsa) az EP mellett az *EU egyik jogalkotó szerve*.

A Tanács egyben a tagállamok érdekképviselési intézménye, ahol megjelennek a tagállamok álláspontjai. A testület döntései a tagállamok nemzeti érdekeinek eredőjeként születnek meg.

A Tanács tagjai a *tagállamok kormányainak képviselői*, általában az adott témáért felelős miniszterek (tagállamok hatáskörébe tartozik, hogy mikor kit delegálnak üléseire, összetétele ennek megfelelően a napirend és a megoldandó feladatok szerint alakul).

A Tanácsot meg szokták különböztetni aszerint, hogy mely miniszterek találkozájáról van szó, összességében tízféle Tanácsot különböztetnek meg a szakterületek szerint.

Az EU intézményei: Tanács 2.

A Tanács *székhelye Brüsszel*, azonban meghatározott időközönként Luxembourgban ül össze, továbbá az ún. informális találkozók a soros elnökséget adó országban tartják.

A Tanács és soros elnöksége munkáját a Tanács apparátusa, a *Főtitkárság* segíti, amelynek fő feladata az ülések előkészítése. A Főtitkárság élén egy a tagállamoktól független *főtitkár* áll.

Az egyes szektorális tanácsok 1–3 havonta sorra kerülő 1–2 napos ülései nem teszik lehetővé a döntések megfelelő előkészítését és alapos áttárgyalását, ezért hozták létre a tanács munkáját segítő, illetve előkészítő testületet, az ún. COREPER-t, az *Állandó Képviselők Bizottságát*, amely a tagállamok EU mellé rendelt brüsszeli nagyköveteinek testületét jelenti.

Az EU intézményei: Európai Unió Bírósága 1.

Az *Európai Unió Bírósága* felállítása a közösségi jog (ma: uniós jog) létrejöttében gyökerezik. *Székhelye Luxembourg*.

Az Európai Közösségek megalakításával a tagállamok jogrendjébe beépülő, azok integráns részévé váló *közösségi jog született*, amely ugyanakkor bizonyos tekintetben mégis önálló a nemzeti jogrendektől. Ezért mint minden jogrendszernek, a közösségi jog helyét átvevő uniós jognak is szüksége volt és *szüksége van hatékony bírói védelemre* alkalmazása és betartatása érdekében.

Az Európai Bíróság mint az Unió bírói szerve szolgáltatja elsődlegesen e védelmet.

A Bíróság *28 bíróból* áll, akiket a tagállamok kormányainak közös beleegyezésével választanak.

Az EU intézményei: Európai Unió Bírósága 2.

A bírók megújítható *hatéves időszakra* töltik be tisztségüket, minden három évben a Bíróság felét leváltják, illetve újraválasztják.

A bírók a tagállamoktól és minden más intézménytől *függetlenül végzik munkájukat*, funkciójukból elmozdíthatatlanok.

A Bíróság munkájának irányítására a bírák saját maguk közül választanak *elnököt* hároméves időszakra.

A Bíróság három-, öt- vagy tizenhárom tagú *tanácsokban* ülésezik (13 tagú ülést (nagytanács) akkor tartanak, ha valamely tagállam vagy uniós szerv az ügy egyik érintettje, és ezt kéri, illetve ha különlegesen fontos és bonyolult esetről van szó).

A Bíróság munkáját *8 főtanácsnok* segíti. Feladatuk, hogy az egyes ügyekben javaslatot fogalmazzanak meg a Bíróság számára az ügy eldöntésének mikéntjére nézve.

Az EU intézményei: Számvevőszék 1.

A Számvevőszéket (Court of Auditors) mint az európai közösségi *pénzügyek revíziójával* megbízott független testületet 1977-ben hozták létre luxembourgi székhellyel.

A számvevőszék *28 tagját* a Tanács – az Európai Parlamenttel történő konzultáció után – minősített többséggel nevezi ki megújítható *hatéves* periódusra.

Tagjai maguk közül választanak elnököt, akinek a mandátuma három évre szól, megbízatása megújítható.

A Számvevőszék feladata annak *ellenőrzése*, hogy az EU költségvetési szabályainak és a kitűzött céloknak megfelelően költi-e el a rábízott pénzt. (E testület jelent garanciát arra, hogy az uniós pénzek elköltése számvetési, adminisztratív és morális szempontból felelősségteljesen történik.)

Az EU intézményei: Számvevőszék 2.

Minden olyan intézmény és szervezet (EU-n belüli és kívüli egyaránt) köteles magát alávetni az *Európai Számvevőszék vizsgálatának*, amely részesedett az EU költségvetéséből.

A számvevőszék munkájáról, vizsgálatainak eredményeiről éves *jelentést* készít, amelyet a Parlament megvitát, s amelyet a Tanács és a Parlament is felhasznál.

A Számvevőszéknek *tanácsadó funkciója* is van, mivel az uniós intézmények kikérhetik a testület véleményét az uniós pénzek kezelését, valamint a pénzügyi és költségvetési vonatkozású jogalkotást illetően, sőt a pénzügyi szabályozásokkal kapcsolatban kötelező is konzultálni a testülettel.

Az EU intézményei: Európai Tanács 1.

Az állam- és kormányfők már korábban is létező *találkozó*i az 1974 decemberében megtartott párizsi csúcsertekezlet után váltak rendszeressé, majd a Maastrichti Szerződés hivatalosan is előírta, hogy az Európai Tanácsnak *évente legalább kétszer* össze kell ülnie. (Ugyanakkor az Európai Tanács csak a lisszaboni szerződés elfogadásával vált az EU intézményévé, a Tanácstól különálló döntéshozó szervvé.)

Az Európai Tanács feladata, hogy az *EU fejlődését ösztönözze* politikai iránymutatásokkal és prioritások meghatározásával. A Szerződés az Európai Tanács esetében csak néhány olyan területet határoz meg, ahol jogi aktusokat (határozatokat) elfogadhat, az általános szabály szerint az Európai Tanács nem vesz részt a jogalkotásban, *nem jogalkotó*.

Az EU intézményei: Európai Tanács 2.

Az Európai Tanács a *tagállamok állam- és kormányfőiből*, az *Európai Tanács állandó elnökéből* és a *Bizottság elnökéből* áll (munkájában részt vesz az EU külügyi és biztonságpolitikai főképviseleje is).

Az üléseken a tagokat – a napirend függvényében – miniszterek, illetve a Bizottság elnöke esetében biztosok segíthetik.

Az Európai Tanács üléseit az állandó elnök hívja össze: *félévente két rendes ülésre* kerül sor (rendkívüli üléseket is össze lehet hívni), a gyakorlat alapján évente 6–8 ülésre kerül sor.

Az Európai Tanács *elnökét* minősített többséggel választja meg, egyszer megújítható két és fél éves időszakra (az elnök semmilyen más tagállami tisztséget nem tarthat meg, de az **elnökség uniós tisztségekkel nem összeférhetetlen**).

2016. szeptember 9.

53

Az EU intézményei: Európai Központi Bank 1.

A Maastrichti Szerződés fektette le a Gazdasági és Monetáris Unió és ennek részeként a *közös valuta* bevezetésének programját. Mivel a közös pénz menedzselése megfelelő intézményrendszert is igényelt, a Szerződés döntött a *Központi Bankok Európai Rendszere (KBER)* és ennek részeként az *Európai Központi Bank (EKB)* majdani felállításáról is.

A tagállamok *1998. május 25-én* – az európai Parlamenttel történt konzultáció után – nevezték ki az EU jegybankja, az *EKB vezető tisztségviselőit*, ami lehetővé tette, hogy mind az EKB, mind a *KBER 1998. június 1-jén megkezdjék működésüket*.

A közös valuta bevezetésével az EU pénzügyi politikájának fő intézményévé a Központi Bankok Európai Rendszere vált, amely a tagállamok jegybankjaiból és az Európai Központi Bankból áll.

2016. szeptember 9.

54

Az EU intézményei: Európai Központi Bank 2.

A Szerződés rendelkezésének értelmében a KBER elsődleges célkitűzése az *árstabilitás fenntartása*, amelyre alapozva látja el a következő fő feladatait:

- az *EU monetáris politikájának meghatározása és végrehajtása*;
- a *devizaügyletek irányítása*;
- a *tagállamok hivatalos devizatartalékainak megőrzése és kezelése*;
- a *fizetési rendszerek zavartalan működésének előmozdítása*.

Az EKB fő döntéshozó szerve a *Kormányzótanács*, amely a valutaunióban teljes mértékben részvevő tagállamok jegybankjainak elnökeiből és az Igazgatóság tagjaiból áll.

Ülésein a Tanács elnöke és a Bizottság egy tagja szavazati jog nélkül részt vehet.

Köszönöm figyelmüket!

Dr.-habil Lindenbach Ágnes
egyetemi tanár
Pécsi Tudományegyetem, MIK
e-mail: interut21@tvnetwork.hu